

NGHỊ LUẬN PHÂN TÍCH NỘI DUNG VÀ NGHỆ THUẬT BÀI THƠ "CHẾ HỌC TRÒ NGỦ" CỦA NGUYỄN KHUYẾN

CHẾ HỌC TRÒ NGỦ

Trò trệt chi bay học cạnh thầy,
Gật gà gật giường nực cười thay!
Giọng khô nòng nặc không ra tiếng,
Mắt lại lim dim nhấp đã cay.
Đồng nổi(1) đầu đây la liệt đảo
Ma men (2). chi đây tít mù say
Dễ thường bắt chước Chu Y (3),đó
Quyền có câu thần vậy gật ngay.

(Thơ Nguyễn Khuyến, tr. 13, NXB Văn Học, 2010)

DÀN Ý BÀI VĂN THAM KHẢO

I. Mở bài:

- **Giới thiệu về tác giả và tác phẩm:** (tham khảo chú thích trong đề số 1)

+ Nguyễn Khuyến là một nhà thơ nổi bật của nền văn học trung đại Việt Nam, nổi tiếng với những bài thơ trào phúng sắc sảo, giàu tính nhân văn.

+ "*Chế học trò ngủ*" là một trong những bài thơ trào phúng của ông, thể hiện sự châm biếm, phê phán thái độ học tập lười biếng của học trò.

- **Dẫn dắt vào vấn đề phân tích:**

+ Bài thơ thể hiện sự chế giễu, phê phán những học trò thiếu chăm chỉ, mệt mỏi trong học tập thông qua lối viết hài hước, giàu hình ảnh (trích bài thơ)

II. Thân bài: (HS chú ý lựa chọn theo cấu trúc thể thơ Thất ngôn bát cú đường luật hoặc phân tích theo dụng ý hành văn)

1. Phân tích nội dung bài thơ:

Tình trạng học trò thiếu chú ý trong lớp học:

“Trò trệt chi bay học cạnh thầy,
Gật gà gật giường nực cười thay!”

- Bài thơ miêu tả một học trò ngồi gật gà gật giường trong giờ học. Hình ảnh học trò buồn ngủ, không chú ý đến bài giảng phản ánh thái độ lười biếng, thiếu tinh thần học tập.

- Tình trạng này không chỉ là một hiện tượng cá biệt mà có thể là thực trạng chung trong một lớp học, qua đó Nguyễn Khuyến gửi gắm sự lo ngại về thái độ học tập của học trò.

Sự so sánh hài hước và trào phúng:

“Giọng khô nòng nặc không ra tiếng,
Mắt lại lim dim nhấp đã cay.”

- "Giọng khô nòng nặc không ra tiếng" và "Mắt lại lim dim nhấp đã cay" tạo nên hình ảnh học trò như người say rượu, không tỉnh táo và mất khả năng tập trung.
- Các từ ngữ như "ma men", "tít mù say" không chỉ miêu tả tình trạng học trò mà còn là những ẩn dụ sinh động, thể hiện rõ nét sự trào phúng của tác giả.

Chế giễu việc học tập thiếu nghiêm túc:

“Đồng nổi đầu đây la liệt đảo
Ma men chi đây tít mù say
Dễ thường bắt chước Chu Y đó
Quyền có câu thần vậy gậy ngay”

- "Dễ thường bắt chước Chu Y" là sự châm biếm việc học trò không cần chăm chỉ nhưng vẫn muốn học nhanh như danh nhân lịch sử Chu Y, người có thể học thuộc bài nhanh chóng. Điều này phản ánh sự thiếu chăm chỉ, lười biếng trong học tập.

2. Phân tích nghệ thuật trong bài thơ:

- **Lối viết trào phúng, hài hước:** Nguyễn Khuyến sử dụng thể thơ thất ngôn bát cú đường luật, cách ngắt nhịp... vần... Các hình ảnh, từ ngữ như “gậy gà gậy gờng”, “ma men”, “tít mù say” đều mang tính hài hước, giảm nhẹ sự nghiêm khắc nhưng vẫn truyền tải được thông điệp về thái độ lười biếng, thiếu tinh thần học tập của học trò.

- **Hình ảnh so sánh sinh động:** Tác giả sử dụng hình ảnh so sánh học trò ngủ gậy với người say rượu, một cách sáng tạo và có sức biểu cảm mạnh mẽ. Việc so sánh này giúp người đọc dễ dàng hình dung được trạng thái của học trò, vừa hài hước vừa sâu sắc.

- **Ngôn ngữ giản dị nhưng sắc sảo:** Với ngôn ngữ đơn giản, dễ hiểu nhưng lại rất sắc sảo, bài thơ của Nguyễn Khuyến khiến người đọc không chỉ cảm thấy vui nhộn mà còn nhận thức được thông điệp sâu xa về sự nghiêm túc trong học tập.

3. Ý nghĩa và giá trị của bài thơ:

o Phê phán thái độ học tập của học trò:

- Bài thơ là một lời phê phán nhẹ nhàng nhưng thấm thía về sự lười biếng, thiếu chú ý trong học tập của học trò. Qua đó, tác giả khuyên nhủ học sinh phải chăm chỉ, tập trung hơn trong việc học hành. Mặc dù bài thơ sử dụng lối viết trào phúng, châm biếm, nhưng mục đích của tác giả là mong muốn giúp học trò nhận ra thiếu sót của mình và khắc phục. Đây là hình thức phê phán gián tiếp, qua đó mang tính giáo dục cao.

III. Kết bài: Khái quát và đánh giá lại nội dung và nghệ thuật của bài thơ:

- Nguyễn Khuyến đã sử dụng lối viết trào phúng, hài hước để phản ánh thái độ lười biếng trong học tập của học trò, qua đó phê phán và khuyên nhủ học trò cần chăm chỉ, nghiêm túc hơn trong việc học.

- Bài thơ không chỉ có giá trị văn học sâu sắc mà còn có giá trị giáo dục lớn lao. Nguyễn Khuyến đã thành công trong việc sử dụng hình ảnh và ngôn ngữ để truyền tải thông điệp về việc học hành một cách vừa thú vị vừa sâu sắc.